Стаття надійшла до редакції 05.09.2019

Перевірено на плагіат 11.09.2019 р.

унікальність – 97.28 %

<https://doi.org/10.17721/StudLing2019.15.31-39>

УДК 378.147:811.161.2'243

МЕТОД ПРОЄКТУВАННЯ ТА ЙОГО ПРИЙОМИ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Світлана Миколаївна Дерба (м. Київ, Україна)

derbasv2003@ukr.net

канд. філол. наук, доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Інститут філології

У статті розглянуто доцільність використання методу проєктів на практичних заняттях з української мови для іноземних студентів. Такий вид роботи спрямовує студентів на активізацію усіх знань та формування нових під час роботи над проєктом. Крім того, цей вид роботи надзвичайно цікавий для представників реактивних націй, оскільки об'єднує в собі як індивідуальну роботу, так і колективну. Автор наводить велику кількість проєктів та їх видів, які можна запропонувати іноземним студентам. Але варто враховувати, що теми мають бути цікавими студентам і відповідати їх віку, освіті, рівню знань української мови.

Обґрунтовано доцільність використання методу проєктів як форми реалізації індивідуальної роботи студентів. Це дозволить навчити студентів шукати шляхи вирішення певного завдання, аргументувати свій вибір, працювати самостійно і креативно, правильно оформляти свій проєкт, представляти роботу, уміти відповідати на запитання.

Викладач пропонує студентам теми та види проєктів. Іноземні студенти обирають собі те, що їм до вподоби. Далі викладач має їх проконсультувати з питань структури роботи, методів і термінів виконання, форми представлення матеріалу й результатів дослідження. Студенти представляють свої роботи, як правило, або у вигляді презентацій (Power Point), або у вигляді відеороликів. Під

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Дерба С. М. [Дерба С. Н.], derbasv2003@ukr.net

Метод проєктування та його прийоми на практичних заняттях з української мови як іноземної
[Метод проектирования и его приемы на практических занятиях украинского языка как
иностранныго] (Українською / На укр. яз)

час роботи над ними надзвичайно важливо те, що вони мають озвучити й представити свої проекти українською мовою.

Автор звертає увагу на те, що сучасні лінгводидакти наголошують на необхідності залучення нових методів, їх прийомів, технологій для навчання іноземних студентів. Саме використання методу проєктів дозволить студентам застосувати мовні знання та мовленнєві навички, а також отримати нові під час підготування роботи. Нині метод проєктів є загально визнаною методологією практично орієнтованої моделі освіти в усьому світі.

Ключові слова: метод проєктів, проєктна діяльність, проєкти, презентація, відеоролик.

METHOD OF DESIGN ON PRACTICAL LESSONS OF UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Svitlana M. Derba (Kyiv, Ukraine)
derbasv2003@ukr.net

Ph.D., Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Institute of Philology

The article discusses the expediency of using the project method in practical classes in Ukrainian for foreign students. This kind of work directs students to activate all knowledge and to form a new one while working on the project. In addition, this type of work is extremely interesting for the representatives of the jet nations, because it comprises both individual and collective work. The author lists a large number of projects and their types that can be offered to international students. But it should be beared in mind that the topics have to be interesting for the students and correspond to their age, education, level of knowledge of the Ukrainian language.

The expediency of using the project method as a form of realization of students' individual work is substantiated. It will allow to teach students to find ways to solve a certain problem, to argue their choice, to create and correctly design their project, to submit a job, to be able to answer questions.

The teacher offers students topics and types of projects. Foreigners choose what they like. Further, the teacher should advise them on the structure of work, methods and timing, the presentation of the material and the results of the study. Students present their work, usually either as Power Point presentations or as videos. When working on them, it is of utmost importance that they voice and present their projects in Ukrainian.

Actual Problems of Linguistics [Aktual'ni problemy movoznavstva]

© *Derba S. M. [Derba S. M.], derbasv2003@ukr.net*

Method of Design on Practical Lessons of Ukrainian as a Foreign Language [Metod proyektuvannya ta jogo pry'jomy` na prakty`chny`x zanyattiyax z ukrayins`koyi movy` yak inozemnoyi] (in Ukrainian)

The author draws attention to the fact that modern linguists emphasize the need to attract new methods, their techniques, technologies for teaching foreign students. The use of the project method will allow students to apply language skills, as well as to gain new skills while preparing for the work. Nowadays, the project method is a recognized methodology of a practically oriented education model worldwide.

Keywords: project method, project activity, projects, presentation, video.

МЕТОД ПРОЕКТИРОВАНИЯ И ЕГО ПРИЁМЫ НА ПРАКТИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЯХ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

Светлана Николаевна Дербя (г. Киев, Украина)

derbasv2003@ukr.net

*Киевський національний університет імені Тараса Шевченка,
Інститут філології*

В статье рассмотрена целесообразность использования метода проектов на практических занятиях по украинскому языку для иностранных студентов. Такой вид работы направляет студентов на активизацию всех знаний и формирования новых знаний во время работы над проектом. Кроме того, этот вид работы очень интересен для представителей реактивных наций, поскольку он объединяет как индивидуальную работу, так и коллективную. Автор представляет большое количество проектов и их видов, которые можно предложить иностранным студентам. Но стоит учитывать, что темы должны быть интересными студентам и соответствовать их возрасту, образованию, уровню знаний украинского языка.

Обоснована целесообразность использования метода проектов как формы реализации индивидуальной работы студентов. Это позволит научить студентов искать пути решения определенной задачи, аргументировать свой выбор, работать самостоятельно, правильно оформлять свой проект, представлять работу, уметь отвечать на вопросы.

Преподаватель предлагает студентам темы и виды проектов. Иностранные студенты выбирают себе то, что им нравится. Далее преподаватель должен их проконсультировать по поводу структуры работы, методов и сроков выполнения, вида представления материала и результатов исследования. Студенты представляют свои работы, как правило, либо в виде

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Дербя С. М. [Дербя С. Н.], derbasv2003@ukr.net

**Метод проєктування та його прийоми на практичних заняттях з української мови як іноземної
[Метод проектирования и его приёмы на практических занятиях украинского языка как
иностранныго]** (Українською / На укр. яз)

презентаций (Power Point), либо в виде видеороликов. Во время работы над ними чрезвычайно важно то, что они должны озвучить и представить свои проекты на украинском языке.

Автор обращает внимание на то, что современные лингводидакты отмечают необходимость привлечения новых методов и приемов, новых технологий для обучения иностранных студентов. Именно использование метода проектов позволит студентам применить языковые знания и речевые навыки, а также получить новые знания во время подготовки своей работы. Сейчас метод проектов является общепризнанной методологией практически ориентированной модели образования во всем мире.

Ключевые слова: метод проектов, проектная деятельность, проекты, презентация, видеоролик.

Сьогодні в Україні навчаються студенти з понад 100 різних країн. Так, є представники з Європи, Азії, Африки, Північної та Південної Америки. Вони приїхали, щоб отримати вищу освіту в Україні. Нині іноземні студенти можуть обирати, якою мовою здобувати освіту в Україні (англійською, українською, російською), але все одно всі вони вивчають українську (в різних обсягах). Тому для викладачів української мови як іноземної дуже важливо визначити саме ті методи і їх прийоми, які будуть найрезультативнішими. Викладач дбає про те, щоб студентам було цікаво на практичних заняттях і вони легко засвоювали матеріал. Так, створюються нові методи, їх поєднання, а особливо на сучасному етапі, коли викладач може використати різноманітні технічні засоби.

Сучасне покоління молоді швидше сприймає інформацію, але й швидше перемикає увагу, тому важливо стежити, щоб вони не втрачали зацікавлення. Більшу частину інформації студенти отримують з візуальних джерел. Так, якщо ми не можемо їх втримати в реальному світі, то варто використати віртуальний для навчання. У цьому і є головна мета статті – довести ефективність використання методу проектування на практичних заняттях з української мови як іноземної. На сьогодні це надзвичайно актуально у зв'язку з різноманіттям технічних можливостей представлення та озвучення проєктів.

Прагнення викладачів втілити на практиці принцип диференційованого підходу до особистості студента, вийти за рамки застарілої системи освіти призвели до появи нових методів навчання

української мови з нетрадиційним змістом. На думку сучасних лінгвістів, ефективні методи навчання здатні якісно змінити рівень знань і підвищити інтерес до предмета [Зозуля 2014, 23].

На сьогодні немає жодної класифікації методів навчання, яка охопила б широкий та різноманітний діапазон традиційних та нетрадиційних методів викладання української мови як іноземної. Але перед викладачем постає важливе завдання: навчити сприймати та розуміти українську мову іноземними студентами, використовуючи різні методи навчання, які допоможуть за короткий час засвоїти фонетику, лексику, граматику. На сучасному етапі існує безліч досліджень як українських, так і зарубіжних авторів стосовно того, які ж методи будуть найефективнішими для використання в іноземній аудиторії.

Застосування інтерактивних методів навчання й оцінювання діяльності студентів на заняттях дослідила група викладачів-практиків, керована О. Пометун, О. Пехотою та ін., які розглянули загальну концепцію освітніх технологій, їх роль у формуванні творчої особистості. Проектний підхід у керівництві навчальним закладом вивчали О. Мармаза, Л. Зазуліна. Застосування методу проектування у навчальному процесі досліджували М. Романовська, Н. Морзе. Проте на сьогодні ці питання залишаються ще недостатньо простудійованими; потребують глибшого вивчення [Лепко 2011, 161].

Протягом останніх десятиліть освітні проектні технології мають широку сферу використання у різних галузях знань: вони є універсальними і можуть застосовуватися при вивченні багатьох дисциплін, на всіх ступенях освіти, як в аудиторній, так і позааудиторній роботі. У сучасній лінгводидактиці є багато робіт, присвячених вивченню методу проектів. У цьому зв'язку варто згадати імена таких науковців: А. Вдовиченко, В. Гузєєва, Д. Дьюї, В. Єлькіна, С. Ізбаш, О. Зосименко, А. Касперського, У. Кілпатрика, Л. Кіндратової, О. Коберника, Г. Ковальчук, Л. Колеснікової, Є. Коллінгса, Н. Матяш, О. Пехоти, Д. Пітта, Є. Полат, В. Радіонова, В. Сидоренка, В. Слободченкова, С. Сисоевої, А. Терещука, О. Устименко, Л. Хоменко, І. Шендрик та ін. Великий внесок у розробку проектної технології зробив Дж. Дьюї та його учні й послідовники В. Кілпатрик, Е. Коллінгс. Одними з перших серед

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© *Дерба С. М. [Дерба С. Н.], derbasv2003@ukr.net*

**Метод проектування та його прийоми на практичних заняттях з української мови як іноземної
[Метод проектирования и его приемы на практических занятиях украинского языка как
иностранныго]** (Українською / На укр. яз)

вітчизняних педагогів на перспективності використання методу проєктів наголошували І. Олійник, А. Макаренко та В. Сухомлинський. У зв'язку з тим, що в сучасній науковій літературі трапляються різні дефініції поняття “метод проєктів”, “проєктна технологія”, “проєктна діяльність”, “проєктування”, “проєкт”, “проєктне навчання”, “проєктна методика”, виникає потреба визначити межі поданих термінів [Гриценко 2019, 81].

Викладач як організатор проєктної діяльності, виконує такі функції: спрямовує навчально-пошукову діяльність студента, координує процес роботи над проєктом, підтримує й заохочує студентів, допомагає їм, проте не виконує за них їхню роботу. Для цього викладач має добре знати можливості, інтереси, бажання студентів, бути толерантним і креативним [Лепко 2011, 161].

Проєктування – це спеціальна, концептуально обумовлена та технологічно забезпечена діяльність, спрямована на створення образу бажаної системи в майбутньому. Процес проєктування відбувається кількома етапами, серед яких можна визначити такі: стратегічне прогнозування, моделювання, планування, визначення ефективності й корекція проєкту. Проєктування в системі навчання студентів означає побудову цілісних систем управління процесом навчання. Проєкт як система управління, за науковими дослідженнями О. Мармази, повинен містити такі елементи: 1) місце й значення цієї системи в загальній системі управління навчальним процесом; 2) системні властивості цього проєкту, його функціональні можливості; 3) основні компоненти системи; 4) суб'єкти системи; 5) ціннісно-нормативний компонент (система цінностей, принципів); 6) місія, спрямованість, цілі; 7) результативний компонент (продукти діяльності, кінцеві результати); 8) змістовий компонент (зміст діяльності); 9) технологічний компонент (методи, засоби діяльності); 10) організаційний компонент (організаційна структура, форми організації); 11) ресурсний компонент (ресурси, їх забезпечення); 12) умови діяльності; 13) прогностичний компонент (процес управління, організаційні механізми); 14) зв'язки й відносини між компонентами системи; 15) зв'язки й відносини з іншими системами. Для успішної реалізації навчального проєкту потрібні такі умови: наявність значущої у творчому, дослідницькому плані проблеми; уміння викладача ставити ключові та тематичні запитання; практична значущість очікуваних результатів;

самостійна робота студентів на занятті або поза ним; структурування змістової частини проекту (етапи, завдання, розподіл ролей тощо); використання дослідницьких методів; застосування комп'ютерних технологій (для пошуку інформації, спілкування з іншими учасниками проекту, створення кінцевого продукту проекту) [Лепко 2011, 162].

Метод проектування дозволяє іноземним студентам навчатися через діяльність. Вони можуть самостійно сформулювати проблему, зібрати та проаналізувати необхідну інформацію, зробити висновки та представити наочно результат проведеної роботи. Так, здобуваючи досвід із заданої теми, вони підвищують свій мовний рівень, засвоюючи основи фонетики, граматики, лексики, стилістики української мови. Проект дозволяє не тільки отримати нову інформацію, а й переосмислити її, творчо опрацювати, перетворити в наочність (сценарій, ролик, презентацію, доповідь, виступ і т. ін.), а головне – представити перед іншими іноземними студентами свою роботу. Такий вид діяльності активізує усі знання студентів, дозволяє діяти самостійно в будь-яких ситуаціях.

Теми проєктів викладач пропонує студентам на вибір, але необхідною умовою є їх відповідність віковій та зацікавленностям іноземних студентів. Варто їх детально обговорити, узгодити умови і терміни виконання, варіанти представлення матеріалу. Необхідно проконсультувати іноземних студентів щодо структури роботи, етапів роботи над проектом. Найчастіше студенти виконують такі роботи з великим інтересом і представляють їх у вигляді презентацій PowerPoint.

Іноземним студентам на практичних заняттях з української мови можна запропонувати такі види проєктів:

- відеоролик: студенти можуть представити будь-який музей Києва чи прогулянку містом. У такому завданні студенти повинні продумати сценарій свого ролику, зняти його, а також озвучити українською мовою;
- інтерв'ю (як варіант – анкетування): іноземні студенти можуть опитати одногрупників про рівень освіти в Україні, про можливі побажання щось змінити в ній або про ставлення до них українців. Результати інтерв'ю або анкетування представляють у вигляді

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© *Дерба С. М. [Дерба С. Н.], derbasv2003@ukr.net*

**Метод проектування та його прийоми на практичних заняттях з української мови як іноземної
[Метод проектирования и его приемы на практических занятиях украинского языка как
иностранныго]** (Українською / На укр. яз)

презентацій PowerPoint з діаграмами, таблицями, статистичними даними та ін.;

- проекти, пов'язані зі спеціалізацією студентів (наприклад, для іноземних студентів Інституту міжнародних відносин пропонуємо теми: “Міжнародні відносини України і Франції”, “Дружні відносини України і Грузії”, “Сучасний розвиток міжнародного права”, “Міжнародні економічні відносини країн Євросоюзу” та ін.) або на побутові теми (“Екологія в Україні”, “Рівень освіти в Україні”, “Життя в мегаполісі”, “Транспортна система Києва”, “Мій вільний час” та ін.).
- проекти, при виконанні яких студенти виготовляють картки й описують їх, коли представляють. Наприклад, при виконанні проекту “Пори року” студенти готують картки з особливостями погоди в різні пори року й порівнюють їх.

Також можна запропонувати студентам старших курсів передати досвід першокурсникам. Це підвищить значущість їхньої роботи. Вони із захопленням візьмуться за це, якщо запропонувати їм такі теми: “Навчання в Національному університеті імені Тараса Шевченка”, “Де ми відпочиваємо у вільний час”, “Що варто відвідати в Україні” та ін. Це дасть змогу студентам проявити себе, показавши свої захоплення та реалізуватися, підвищивши свою самооцінку.

При оцінюванні проектних робіт викладач має не зважати на вміння користуватися комп'ютером чи відеокамерою, варто звернути увагу на послідовність викладу матеріалу, вживання доречних мовних одиниць (лексика має відповідати обраній темі, а також рівню студентів (A1, A2, B1 чи ін.), дотримання граматичних, стилістичних норм української мови.

Отже, мета роботи викладача української мови як іноземної – знайти оптимальні, найефективніші, найрезультативніші методи викладання мови. Ми для досягнення цієї мети використовуємо метод проектів, оскільки він допомагає сформувати належну комунікативну компетенцію студентів. За його допомогою можна виконувати безліч завдань і ефективно досягати успіху у вивченні української мови як іноземної. Важливими є професійна спрямованість проектної діяльності, застосування української мови як засобу міжкультурного спілкування і

можливості висловити свої переживання чи певні висновки щодо освіти в Україні.

Література:

1. Гриценко, О. «Робота над відеороликом – вид проєктної діяльності студентів на заняттях з української мови як іноземної.» *Теорія і практика викладання української мови як іноземної* 14 (2019): 80–94.
2. Зозуля, І., Присяжнюк, О., Солодар, Л. «Основні сучасні методи викладання української мови як іноземної (досвід викладачів кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету).» *Теорія і практика викладання української мови як іноземної* 9 (2014): 22–27.
3. Лепко, Г. В. «Метод проектування в навчальному процесі.» *Вісник Вінницького політехнічного інституту* 1 (2011): 161–163.
4. Слижук, О. А. «Використання методу проєктів для організації індивідуальної роботи студентів філологічного факультету.» *Вісник Запорізького національного університету* 1 (2012): 386–389.

References:

1. Grycenko, O. «Robota nad videorolykom – vyd proektnoji dijalnosti studentiv na zaniattiah z ukrajinskoji movy jak inozemnoji. [= Working on a video is a kind of project activity of students in the Ukrainian language classes as a foreign language].» *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi* 14 (2019): 80–94 (In Ukr.).
2. Zozulia, I., Prysiashna, O., Solodar, L. «Osnovni suchasni metody vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi (dosvid vykladachiv kafedry movoznavstva Vinnytskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu) [= Basic modern methods of teaching Ukrainian as a foreign language (experience of teachers of the Department of Linguistics, Vinnytsia National Technical University)].» *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi* 9 (2014): 22–27, http://nbuv.gov.ua/UJRN/Timvum_2014_9_5 (In Ukr.).
3. Lepko, H. V. «Metod proektuvannia v navchalnomu protsesi.» [= Metod design in the educational process].» *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu* 1 (2011): 161–163 (In Ukr.).
4. Slyshuk, O. A. «Vykorystannia metodu proektiv dlia organizaciji indyvidualnoi roboty studentiv filologichnogo fakultetu [= Using the project method to organize the individual work of students of the Faculty of Philology].» *Visnyk Zaporizkogo nacionalnoho universytetu* 1 (2012): 386–389 (In Ukr.).

Актуальні проблеми мовознавства [Актуальные проблемы языкознания]

© Дербя С. М. [Дербя С. Н.], derbasv2003@ukr.net

Метод проєктування та його прийоми на практичних заняттях з української мови як іноземної
[Метод проектирования и его приёмы на практических занятиях украинского языка как
иностранныго] (Українською / На укр. яз)